

Brancheorganisaties zetten zich in voor meer duurzaamheid

Sectorbreed neemt de aandacht voor duurzaamheid toe. Het raakt alle schakels in de keten: teeltmateriaal, productie en handel. Er zijn veel initiatieven om daarop in te spelen; ook brancheorganisaties zijn er volop mee bezig.

Certificaten als GlobalG.A.P., MPS en PlanetProof (voorheen Milieukeur) kennen een lange geschiedenis. Maar de laatste jaren neemt de druk vanuit de markt gestaag toe. “Om onze markt

Henk Raaijmakers:
“Door de breedte van het onderwerp duurzaamheid en het verdwijnen van de collectieve financiering, is het lastig om flinke stappen te zetten.”

en ons toekomstperspectief veilig te stellen, moeten we duurzaamheid nog meer aandacht geven”, concludeert Henk Raaijmakers, voorzitter LTO Bomen en Vaste Planten en vicevoorzitter van de Europese producentenorganisatie ENA. “De ketens in boomkwekerij en vaste planten zijn relatief kort en dat betekent dat we snel moeten anticiperen op maatschappelijke vragen. Die raken alle teelten, van jong materiaal tot eindproduct.” Al jaren geleden pakten een aantal Brabantse kwekers de handschoen op en teelde onder Milieukeur. “Vervolgens startte het Plantgezondheidsproject met projecten om wetenschappelijke kennis op het erf te brengen, in de vorm van praktisch toepasbare teeltmethoden. Uit MPS-cijfers blijkt dat hierdoor de milieudruk tussen 2012 en 2016 met 56% daalde”, vertelt Raaijmakers.

Duurzaamheid steeds breder
Raaijmakers ziet dat het begrip duurzaamheid steeds breder wordt; van gewasbescherming tot bodemgebruik, biodiversiteit en gebruik van plastics. “Samen met handel en veiling richten we een werkgroep duurzaamheid op. Hierin onderzoeken we welke lijn nodig is om de CO₂-footprint omlaag te brengen en het plasticgebruik te verminderen. Dit op basis van feiten en wetenschap”, vertelt hij. Raaijmakers ziet de bewustwording

en de kennis bij kwekers toenemen. “Het gaat echt om een omslag in de mentaliteit. Gebruikmaken van de natuur op het bedrijf begint zijn plek te vinden in de teelt. Daar zetten we breed op in samen met de teeltvoorlichters”. Bij het proces naar verdere verduurzaming ziet hij twee dilemma’s. “De bereikte resultaten – die een succes zijn – leidden nooit tot een betere productprijs. En, het is lastig om flinke stappen te zetten door de breedte van het onderwerp duurzaamheid en het verdwijnen van de collectieve financiering. Dat speelt zeker bij de gewasbescherming”.

CEMP

Om het probleem te tackelen is de Coöperatie Effectief Middelen Pakket (CEMP) opgezet. Het initiatief wil aanwezig kennis verspreiden, zoeken naar nieuwe minder milieubelastende middelen en wil de toelating van middelen uit andere sectoren verbreden. CEMP wordt op vrijwillige basis gefinancierd. Een punt van aandacht is de nultolerantie: geen ziekten of plagen op het product. “In iedere teeltfase is een bepaalde mate van insectendruk acceptabel. Je houdt die met natuurlijke vijanden onder controle. Op het moment dat het product naar de volgende schakel van de keten gaat, moet het schoon zijn. En in de retail wil je al helemaal geen beestjes,

Foto: Niels Louwaars (l) en Henk Westerhof (r)

MPS-certificering niet in, omdat het geen hogere prijs opleverde. Sinds de oprichting van het platform lieten zich in mum van tijd negentig producenten certificeren en inmiddels is bijna 50% van het bollenareaal gecertificeerd”, vertelt Westerhof. Hij waarschuwt ervoor om niet nog meer labels in de markt te zetten. Nu is er al verwarring en stelt elk label (GlobalG.A.P., MPS, PlanetProof) net iets andere eisen, waar de retail vaak nog een schepje bovenop doet.

Nultolerantie

Anthos overlegt met de MPS-organisatie om de nieuwe toevloed aan kwekers goed in te passen. Daarnaast begeleidt het de handelsbedrijven bij hun certificeringsproces. Ook voor Anthos vormt de nultolerantie een dilemma. “De duurzaamheidsdiscussie legt druk op het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast trekt men toelatingen in terwijl er vaak geen goede alternatieven zijn. Je ziet daardoor meer ziekten en virusdruk”, zegt hij. Tegelijkertijd zijn afnemende landen steeds kritischer. Ze passen bij import strengere inspecties toe. “De handel ervaart steeds vaker dat partijen niet alleen visueel gekeurd, maar ook daadwerkelijk getoetst worden op ziekten. Dat leidt tot meer vondsten. De combinatie van die twee tendensen, minder chemische mogelijkheden tegenover kritischere importinspecties, is uitermate zorgelijk. De risico’s zijn namelijk groot: een afgekeurde container wordt niet vergoed. Bij sommige markten zijn die risico’s zo groot, dat je niet meer kunt leveren. Markttoegang is het allerbelangrijkste onderwerp waar we als Anthos mee bezig zijn. Je kunt soms bilateraal wel afspraken maken, maar dit is een steeds lastiger onderwerp.” >

omdat de kennis daar ontbreekt om een plaag in de hand te houden. De nultolerantie stelt dus grenzen aan wat er mogelijk is. Op zich kun je best afspraken maken over afstemming tussen twee schakels in de keten, maar je weet vaak niet naar welke afnemer het gaat en bovendien gaat 75% de grens over. Dan moet je in ieder geval fytosanitaire zekerheid bieden.”

Certificering neemt toe

Voorzitter Henk Westerhof van Anthos ziet dat de duurzaamheidsdiscussie de laatste drie jaar met stip is gestegen onder zijn achterban, de handelsbedrijven in bloembollen en boomkwekerijproducten. “Met name de retail stelt steeds hogere eisen. We kregen van handelsbedrijven in de bollen het signaal dat het echt menens wordt. Daarop is het Platform Duurzame Handel Bloembollen & Vaste Planten opgericht. Er zijn nu twintig leden,

Henk Westerhof:
“De combinatie van twee tendensen, minder chemische mogelijkheden tegenover kritischere importinspectie, is uitermate zorgelijk.”

met een gezamenlijk marktaandeel van 75-80% van de wereldwijde retailhandel in bloembollen”, vertelt hij. Maar de handelaren zijn natuurlijk afhankelijk van de telers. Die kunnen zich laten certificeren om aan de toenemende eisen te voldoen. “In het verleden zagen veel telers het nut van

Nieuwe technieken

Directeur Niels Louwaars van Plantum wijst erop dat een groot deel van het werk van veredelingsbedrijven over duurzaamheid gaat. “Selectie op kenmerken die voor de teler belangrijk zijn, hebben heel vaak een duurzaam aspect: resistentie, betere productie bij een lagere inzet van grondstoffen”.

Niels Louwaars:

“Een goede start van de teelt geeft verderop in de keten minder problemen.”

Naast veredeling is het aanbod van gezond uitgangsmateriaal een belangrijke bijdrage aan duurzaamheid van de Plantum-achterban. “Een goede start van de teelt geeft verderop in de keten minder problemen”, geeft hij aan. Bij de veredeling is er soms een continu gevecht om ziekten voor te blijven, zoals *Bremia* in sla (zie ook pag. 12), dat steeds door resistenties heenbreekt. “Maar er zijn ook nieuwe manieren om weerbaarheid in het gewas te krijgen. Voorbeelden zijn partiële resistenties of zelfs onvatbaarheid met S-genen. Die schakelen de gevoeligheid van de plant voor de ziekte-

verwekker uit. Dat zijn spannende ontwikkelingen. Daarvoor moet wel het gebruik van precisie-veredelingsmethoden worden toegelaten”, vertelt hij. Plantum concentreert zich vooral op het lobbywerk: stimuleren van fundamenteel onderzoek, toegang tot genetische bronnen, bescherming van intellectueel eigendom en nieuwe veredelingsmethoden dragen allemaal bij aan de innovatie van de sector. Daarnaast initieert de vereniging ook ontwikkelingen voor specifieke groepen van leden. Zo is Plantum betrokken bij het initiatief Next Level Sier- teeltveredeling (zie pag. 13) om het algemene niveau van resistentieveredeling in die sector te verhogen.

Geïntegreerde gewasbescherming

Ook bracht de organisatie bedrijven bij elkaar voor een brainstorm over bescherming van zaden, nu er ontsmettingsmiddelen wegvallen. Wellicht biedt het microbiom, het geheel van micro-organismen op het zaad, mogelijkheden om het zaad te beschermen (zie ook pag. 18). “Hierbij staan we echt helemaal aan het begin. De eerste vraag is: heeft het zin om op dit pad verder te gaan? Het kan goed zijn dat de hobbels te groot zijn, maar het is belangrijk om zo’n fundamenteel andere manier van denken te onderzoeken”, zegt hij.

Het denken in geïntegreerde gewasbescherming (IPM) pakt voor de duurzaamheid in de teelt heel goed uit. Maar voor de handel kan het ook een risico vormen. “In de teelt blijf je onder de schadedrempel van een ziekte of plaag en is de aanwezigheid dus niet nul. Bij lokale afzet is dat misschien geen probleem. Bij de internationale handel in teeltmateriaal moet het vaak nul zijn. Dat is iets om scherp in de gaten te houden bij de discussies over gewasbescherming.” ●

Duurzaamheidsprijs

Plantum reikt elk jaar een duurzaamheidsprijs uit. “We willen onze leden daarmee aanmoedigen om op een andere manier over duurzaamheid na te denken. Meer out of the box”, vertelt Louwaars. Dat komt goed naar voren bij de winnaars van afgelopen jaren. Dit jaar won Dümmer Orange met een systeem om al bij de stekvermeerdering in Afrika natuurlijke vijanden in te zetten (foto links). Daardoor beginnen hun afnemers, de telers, meteen met biologische gewasbescherming.

In 2018 won Anthura met een project om wilde orchideeën te vermeerderen en uit te planten op verschillende locaties in Zwitserland (foto boven). Zo is het gevaar afgewend dat deze orchidee, *Cypripedium calceolus*, uitsterft in de natuur.

